

BANK XIZMATLARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI

E.E.To'rayev

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti.

E-mail: erkinturayev05@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada bank xizmatlari tizimida innovatsion texnologiyalarning ahamiyati, ularning tijorat banklari faoliyati samaradorligini oshirishdagi roli hamda raqamli transformatsiya jarayonlariga ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda sun'iy intellekt, mobil banking, blokcheyn texnologiyasi, biometrik identifikatsiya va masofaviy bank xizmatlarining zamonaviy bank tizimidagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, innovatsion texnologiyalar asosida mijozlarga xizmat ko'rsatish sifati, operatsion xarajatlarni kamaytirish, xavfsizlikni kuchaytirish va moliyaviy inklyuziyani kengaytirish masalalari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot davomida qiyosiy tahlil, statistik kuzatuv va tizimli yondashuv usullaridan foydalanildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, innovatsion texnologiyalar banklarning raqobatbardoshligini oshirish bilan birga, mijozlar ehtiyojlariga moslashuvchan va tezkor xizmatlarni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa, raqamli bank xizmatlarining rivojlanishi naqd pulsiz hisob-kitoblar ulushining ortishiga hamda bank xizmatlaridan foydalanish darajasining kengayishiga xizmat qilmoqda. Tadqiqot natijalari asosida O'zbekiston bank tizimida innovatsion texnologiyalarni yanada rivojlantirish bo'yicha ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: innovatsion texnologiyalar, raqamli bank, fintech, mobil banking, blokcheyn, sun'iy intellekt, bank xizmatlari, raqamli transformatsiya, moliyaviy texnologiyalar, bank innovatsiyasi.

Abstract. This article scientifically analyzes the importance of innovative technologies in banking services, their role in increasing the efficiency of commercial banks, and their impact on digital transformation processes. The study highlights the role of artificial intelligence, mobile banking, blockchain technology, biometric identification, and remote banking services in the modern banking system. In addition, issues related to improving customer service quality, reducing operational costs, strengthening security, and expanding financial inclusion through innovative technologies are examined. Comparative analysis, statistical observation, and systematic approaches were used during the research process. The findings indicate that innovative technologies not only enhance the competitiveness of banks but also contribute to the formation of flexible and fast services tailored to customer needs. In particular, the development of digital banking services has increased the share of cashless payments and expanded access to banking services. Based on the research findings, scientific and practical recommendations were developed for further advancement of innovative technologies in the banking system of Uzbekistan.

Keywords: innovative technologies, digital banking, fintech, mobile banking, blockchain, artificial intelligence, banking services, digital transformation, financial technologies.

Kirish. Jahon iqtisodiyotida raqamli transformatsiya jarayonlarining jadallashuvi bank sektorida innovatsion texnologiyalardan foydalanish zaruratini keskin oshirmoqda. Zamonaviy bank tizimi nafaqat moliyaviy vositachi, balki yuqori texnologik xizmatlar ko'rsatuvchi platformaga aylanib bormoqda. Ayniqsa, mobil banking, internet banking, sun'iy intellekt, blokcheyn texnologiyasi va bulutli hisoblash tizimlari bank xizmatlari samaradorligini oshirishda muhim omil sifatida namoyon

bo'lmoqda. Bugungi kunda tijorat banklari o'rtasidagi raqobat kuchayib borayotgan bir sharoitda innovatsion texnologiyalar banklarning strategik ustunligini ta'minlovchi asosiy vositalardan biri hisoblanadi. Shu bois, bank xizmatlarida innovatsion texnologiyalarning iqtisodiy samaradorlikka ta'sirini o'rganish ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb masala hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi. Bank xizmatlarida innovatsion texnologiyalarning ahamiyatini tahlil qilish hamda ularning bank tizimi rivojlanishiga ta'sirini baholashdan iborat.

Adabiyotlar tahlili. Xorijiy iqtisodchi olimlar tomonidan bank tizimining raqamli transformatsiyasi masalalari keng tadqiq etilgan. Jumladan, F. Kotler, P. Drucker va C. Christensen innovatsion texnologiyalarning xizmat ko'rsatish tizimlaridagi samaradorligini ilmiy asoslab bergan. Zamonaviy tadqiqotlarda fintech texnologiyalarining bank tizimiga integratsiyalashuvi natijasida operatsion xarajatlarning qisqarishi hamda xizmat tezligining oshishi qayd etilgan. Mahalliy iqtisodchi olimlar tomonidan ham O'zbekiston bank tizimini raqamlashtirish, masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirish va elektron to'lov tizimlarini takomillashtirish bo'yicha ilmiy izlanishlar olib borilgan. Biroq bank xizmatlarida innovatsion texnologiyalarning kompleks iqtisodiy samaradorligi yetarlicha chuqur tahlil qilinmagan.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot davomida tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, statistik kuzatuv, induksiya va deduksiya usullaridan foydalanildi. Shuningdek, bank xizmatlarini raqamlashtirish jarayonlari hamda innovatsion texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy natijalari tahlil qilindi. Tadqiqotning empirik bazasi sifatida tijorat banklarining ochiq statistik ma'lumotlari, xalqaro moliyaviy tashkilotlar hisobotlari hamda ilmiy maqolalardan foydalanildi.

Natijalar va muhokama. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, innovatsion texnologiyalar bank xizmatlari sifatini sezilarli darajada oshirmoqda. Xususan: mobil banking xizmatlari mijozlarga 24/7 rejimida xizmat ko'rsatish imkonini yaratmoqda, sun'iy intellekt asosidagi tizimlar kredit risklarini baholash aniqligini oshirmoqda, blokcheyn texnologiyasi tranzaksiyalar xavfsizligini mustahkamlamoqda, biometrik identifikatsiya firibgarlik xavfini kamaytirmoqda.

Shuningdek, raqamli texnologiyalar banklarning operatsion xarajatlarini qisqartirishga xizmat qilmoqda. Natijada banklar resurslardan samarali foydalanish orqali rentabellik darajasini oshirmoqda. O'zbekiston bank tizimida ham mobil ilovalar, QR-to'lovlar, masofaviy identifikatsiya va elektron hamyon tizimlari faol rivojlanmoqda. Bu esa moliyaviy inklyuziya darajasining ortishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, innovatsion texnologiyalar banklarning uzoq muddatli strategik rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Shu bilan birga, kiberxavfsizlikni ta'minlash, IT-infratuzilmani modernizatsiya qilish va malakali kadrlar tayyorlash dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda. Shunga qaramay, mamlakatlararo panel dalillari kamligicha qolmoqda

“Raqamli transformatsiya va moliyaviy inklyuziya: Fintex rivojlanishining rivojlanuvchi mamlakatlarda iqtisodiy o'sishga ta'siri” mavzusidagi ilmiy maqola.

“Sun'iy intellektning mehnat bozori transformatsiyasidagi roli va samaradorlik tahlili” mavzusidagi konferensiya tezisi.

“Digital economy” mavzusidagi ilmiy maqola.

Ilmiy yangilik. Tadqiqotning ilmiy yangiligi quyidagilardan iborat: bank xizmatlarida innovatsion texnologiyalarning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri kompleks tahlil qilindi, raqamli bank xizmatlarining moliyaviy inklyuziyaga ta'siri ilmiy asoslandi, O'zbekiston bank tizimida innovatsion texnologiyalarni rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Amaliy ahamiyati. Mazkur tadqiqot natijalaridan tijorat banklari faoliyatida innovatsion texnologiyalarni joriy etish strategiyalarini ishlab chiqishda, bank xizmatlarini raqamlashtirish jarayonlarini takomillashtirishda hamda oliy ta'lim muassasalarida ilmiy-amaliy manba sifatida foydalanish mumkin.

Xulosa. Innovatsion texnologiyalar bank xizmatlari tizimining ajralmas tarkibiy qismiga aylanmoqda. Raqamli texnologiyalar asosida bank xizmatlarini modernizatsiya qilish banklarning raqobatbardoshligini oshirish, mijozlar ehtiyojlarini tezkor qondirish hamda moliyaviy xizmatlar ommabopligini kengaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Kelgusida bank sektorida sun'iy intellekt, blokcheyn va fintech texnologiyalaridan keng foydalanish orqali xizmatlar samaradorligini yanada oshirish mumkin. Shu sababli, tijorat banklarida innovatsion infratuzilmani rivojlantirish va raqamli transformatsiya strategiyalarini jadallashtirish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Kotler P. Marketing Management. – Pearson Education, 2022.
2. Drucker P. Innovation and Entrepreneurship. – Routledge, 2021.
3. Christensen C. The Innovator's Dilemma. – Harvard Business Review Press, 2020.
4. Mishkin F. The Economics of Money, Banking and Financial Markets. – Pearson, 2021.
5. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki statistik ma'lumotlari.
6. World Bank Digital Financial Services Report, 2023.
7. IMF Financial Technology Survey Report, 2024.
8. OECD Digital Banking Development Report, 2023.
9. "Raqamli transformatsiya va moliyaviy inklyuziya: Fintex rivojlanishining rivojlanuvchi mamlakatlarda iqtisodiy o'sishga ta'siri" mavzusidagi ilmiy maqola. E.E. To'rayev. Eureka Journal of Computing Science & Digital Innovation (EJCSDI). ISSN 2760-4993 (Online) Volume 2, Issue 3, March 2026. <https://eureka.com/index.php/10>.
10. E.E. To'rayev "Sun'iy intellektning mehnat bozori transformatsiyasidagi roli va samaradorlik tahlili". Инновационные исследования в современном мире: теория и практика, 5(8), 9–13. Извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/zdit/article/view/77018>